

Dnş.K.Der. sayı:5

T.C.

DANIŞTAY

Onbirinci Daire

Esas No : 2003/665

Karar No : 2004/486

Özeti : Pilot üsteğmen olarak görev yapmakta iken görev uçuşu esnasında uçağın düşmesi sonucu vefat eden eşinden dolayı kendisine bağlanan aylığın eksik hesaplandığından bahisle düzeltilmesi talebinin reddi yolundaki işleme karşı açılan davanın görüm ve çözümünün genel idari yargı yeri olduğu hakkında.

Temyiz İsteminde Bulunan (Davacı) : ...

Vekili : Av. ...

Karşı Taraf (Davalı) : T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. ...

İsteğin Özeti : Davacının, ... Kuvvetleri Komutanlığı emrinde Top. Pilot Üsteğmen olarak

görev yapmakta iken 3.10.1952 tarihinde görev uçuşu esnasında uçağın düşmesi sonucu vefat eden eşinden dolayı kendisine bağlanan ve 4567 sayılı Yasa uyarınca yükseltilecek dul aylığının eksik hesaplandığından bahisle düzeltilmesi yolundaki başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada, Ankara 6. İdare Mahkemesi 30.12.2002 günlü ve E:2002/371, K:2002/1876 sayılı kararıyla; Anayasanın 157. maddesi ile 1602 sayılı Yasanın 20. maddesi hükümlerinden askeri hizmete ilişkin bir idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi koşulunu da taşıması halinde söz konusu asker kişinin ölümü nedeniyle destekten yoksun kalan dul ve yetimlerine yansıyan hak doğurucu uyumsuzluklara Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde bakılacağı sonucuna ulaşıldığı, nitekim askeri hizmetin yürütülmesi sırasında ölen bir asker kişinin, şahsına sıkı sıkıya bağlı olmayan ve mirasçılarının intikali olanaklı bulunan şehit-dul ve yetim aylığı gibi hakların elde edilmesine yönelik bulunan ve idarece bu asker kişinin askeri yeterlik ve yeteneklerinin tutum ve davranışlarının, askeri geçmişinin, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevlerinin askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural ve gerekler gözönünde tutularak tesis edilen işlemlerde "asker kişiyi ilgilendirme" koşulunun gerçekleştiği bu nedenle asker kişinin desteğinden yoksun kalan aile bireyleri veya kanuni ya da aktif halefi tarafından açılan iptal davalarının görüm ve çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle davayı 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 14/3-a ve 15/1-a maddeleri uyarınca görev yönünden reddetmiştir. Davacı tarafından, davaya bakmakla görevli mahkemenin idare mahkemesi olduğu ileri sürülerek mahkeme kararının bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : İstem reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Fatma Özlü

Düşüncesi : Dosyanın çözümünde idari yargı görevli olduğundan aksi yöndeki mahkeme kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı : Mehmet Ali Samur

Düşüncesi : ... Kuvvetleri Komutanlığı emrinde Üsteğmen olarak görev yapmakta iken

uçağın düşmesi sonucu vefat eden davacının, eşinden dolayı ödenen vazife malüllüğü aylığının eksik hesaplandığından bahisle yapılan başvurusunun reddine ilişkin işleme karşı açılan davayı görev yönünden reddeden idare mahkemesi kararının bozulması istenilmektedir.

1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanununun 20. maddesinde "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Türk Milleti Adına; askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyumsuzlukların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen görevleri yapar" denilmektedir.

Bu hükme göre, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin bir davaya bakabilmesi için, dava konusu idari işlemin, asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Olayda, davacının asker olan eşinden dolayı ödenen aylığın eksik hesaplandığından bahisle yapılan başvurusunun reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan işbu davada, yukarıda belirtilen şartların birlikte gerçekleşmemiş olması nedeniyle uyumsuzluğun görüm ve çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi değil, genel idari yargı yeri olarak İdare Mahkemesi görevli bulunmaktadır.

Belirtilen nedenlerden dolayı temyiz isteminin kabulü ile İdare Mahkemesi kararının bozulmasının karar verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onbirinci Dairesince işin gereği görüldü:

Anayasanın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyumsuzlukların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu; ancak askerlik yükümlülüğünden doğan uyumsuzluklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağı belirtilmiştir; 20.7.1972 tarih ve 1602 sayılı

Yasanın 25.12.1981 tarih ve 2568 sayılı Yasa ile değişik 20. maddesinde de aynı hüküm yer almıştır. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

1602 sayılı Yasanın değişik 20. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan, subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar asker kişi sayılmaktadır.

İdari işlemin, görevli yargı yerinin tespiti yönünden "askeri hizmete ilişkin" olup olmadığının saptanabilmesi için işlemin konusuna bakılması gerekmektedir. Eğer idari işlem askeri gereklerle, askeri usul ve yönetime ve askeri hizmete göre tesis edilmiş ise bu işlemin askeri hizmete ilişkin olduğu kabul edilmelidir. Daha açık bir ifadeyle, askeri hizmete ilişkin idari işlemler, idarenin bir asker kişinin askeri yeterlik ve yeteneklerinin, tutum ve davranışlarının, askeri geçmişinin, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevlerinin; askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikleri, askeri kural ve gerekler gözönünde tutularak değerlendirilmesi sonucunda tesis edilen işlemlerdir. İşlem, askeri olmayan bir makam tarafından tesis edilmiş olsa bile durum değişmemekte menfaati ihlal edilen asker kişinin açtığı davanın Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde görülmesi gerekmektedir.

Gerek Anayasada gerekse 1602 sayılı Yasada öngörülen düzenlemeye göre, askeri hizmete ilişkin bir idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi koşulunu da taşıması halinde, bu asker kişinin ölümü nedeniyle destekten yoksun kalan dul ve yetimlerine yansıyan hak doğurucu uyumsuzluklara Askeri Yüksek Mahkemesinde bakılacağına duraksamaya yer olmayıp, davacının her halde asker kişi olması gerektiği yolunda açık bir kural bulunmamaktadır.

Nitekim, askeri hizmetin yürütülmesi sırasında ölen bir asker kişinin, şahsına sıkı sıkıya bağlı olmayan ve mirasçılarına intikali olanaklı bulunan şehit-dul ve yetim aylığı gibi hakların elde edilmesine yönelik bulunan ve idarece bu asker kişinin askeri yeterlik ve yeteneklerinin, tutum ve davranışlarının, askeri geçmişinin, asker kişi olmaktan kaynaklanan hak ve ödevlerinin, askerlik hizmetinin amacı, askeri görev yerlerinin özellikle, askeri kural ve gerekler gözönünde tutularak tesis edilen işlemlerde "asker kişiyi ilgilendirme" koşulunun gerçekleştiği, bu nedenle asker kişinin desteğinden yoksun kalan aile bireyleri veya kanuni ya da akdi halefi tarafından açılan iptal davalarının görüm ve çözümünde Askeri Yüksek Mahkemesinin görevli olduğu, uyumsuzluk mahkemesinin yerleşik kararları ile kabul görmüş bulunmaktadır.

Bu açıklamalara göre, görevde iken ölen subay eşinden dolayı davacıya bağlanan dul aylığının yeniden hesaplanmasına ilişkin dava konusu işlemde asker kişiyi ilgilendirme koşulunun gerçekleştiği kuşkusuzdur.

İşlemin askeri hizmete ilişkin olup olmadığına gelince:

5434 sayılı Yasaya 11.5.2000 tarih ve 4567 sayılı Yasa ile eklenen Ek 77. madde ile, harp malülleri ve 2330, 2453, 2566, 2629, 926, 3713 sayılı Yasalar kapsamındaki görevler nedeniyle malül olanlara veya bunların ölümleri halinde de dul ve yetimlerine bağlanan aylıkların, kendisinden aylık bağlananlar ile malüllerin emsalleri esas alınarak yükseltilmesine olanak tanınmış ve aylıkların hesaplanmasında, emsali unvan ve rütbenin derece ve kademesinin gösterge ve ek göstergesi ile bu Yasanın Ek 70. maddesine göre emekli aylığına yansıtılan tutarın esas alınacağına işaret edilmiştir.

Anılan düzenlemede, maddede sayılan ilgililere bağlanmış olan aylıkların emsaline göre yükseltileceği öngörülmüş ve bu aylıkların ne şekilde hesaplanacağı da gösterilmiş olup, bu düzenlemeye göre emsal uygulaması yapılabilmesi için ilgilinin ölümünün ne şekilde olduğunun saptanması gerekmeyişi gibi, Emekli Sandığına işlem tesis edilirken ve bu işlemin yargısal denetimi sırasında askeri kural ve gerekler yönünden bir değerlendirme yapılması gerekmeyişinden, dava konusu işlemin askeri hizmete ilişkin bulunduğundan sözetmek olanaksızdır.

Belirtilen durum karşısında, olayda Anayasanın 157. ve 1602 sayılı Yasanın 20. maddelerinde öngörülen, idari işlemin asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması koşulları birlikte gerçekleşmediğinden, davanın görüm ve çözümü genel idari yargı yerinin görevine girdiğinden idare mahkemesince davanın görev yönünden reddedilmesinde hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, davacının temyiz isteminin kabulüne Ankara 6. İdare Mahkemesinin 30.12.2002 günlü ve E:2002/371, K:2002/1876 sayılı kararının bozulmasına, yargılama giderlerinin bozma üzerine verilecek kararda göz önünde bulundurulmasına 28.1.2004 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

.....